

Засоріна Г.В.
здобувачка доктора філософії
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна
Exchange PhD student
Fachhochschule Dortmund - University of Applied Sciences and Arts
Dortmund, Germany
Карпенко А.В.
доктор економічних наук, професор
Національний університет «Запорізька політехніка»,
директор
ГС «Запорізький кластер
«Інжиніринг-Автоматизація-Машинобудування»
м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ЗМІНИ В СТРУКТУРІ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Воєнний час є критичним періодом для суспільства, що вносить значні зміни в економіку та всі сфери життя країни. У цьому контексті зростає роль цифрової трансформації як ключового чинника, який впливає на структуру економіки та ринок праці. Війна в Україні призупинила ряд започаткованих ініціатив, відбулись зміни пріоритетів в економіці (переорієнтація бюджету на потреби оборони країни та розвиток системи кібербезпеки), розвитку цифрової інфраструктури, зростанні ролі віддаленої роботи, сприянні розвитку інноваційних технологій і в структурі ринку праці. Оскільки цифрова трансформація ґрунтується на технологічних змінах, базах даних і реінжинірингу бізнес-моделей, для вирішення поточних проблем і впровадження її переваг необхідна координація різних сфер структурної політики.

В умовах пандемії Covid-19 і згодом, під час повномасштабного вторгнення, цифрова трансформація сприяла зменшенню негативних впливів у економічній площині, разом з цим вона змінила характер міграції та її вплив на глобальний ринок праці. Зароджується так звана цифрова міграція, яка включає в себе переміщення фахівців, студентів, фрілансерів, підприємців та інших категорій населення, що використовує цифрові технології для роботи та спілкування, не обов'язково змінюючи місце проживання, місто чи країну.

У сучасних умовах такий вид міграції сприяє продуктивності та підвищенню ефективності працівників, оскільки вони можуть використовувати нові технології, інструменти, можливості для кращого виконання роботи. Крім того, перед працівниками відкриваються нові можливості, такі як можливість працювати в міжкультурній команді, над проектами в різних кутках світу, постійно підвищувати свою конкурентоспроможність та розвивати свої навички.

В умовах повномасштабного вторгнення та окупації території України виникли серйозні виклики для української економіки та ринку праці, оскільки

частина населення вимушена була змінити місце проживання (місто, область, країну) або була обмежена у фізичному пересуванні та доступі до певних територій. Таким чином, це населення не мало можливості фізично бути присутнім на робочому місці та виконувати свої посадові обов'язки. Тому така ситуація простимулювала використання віддалених робочих місць.

Цифрова трансформація та цифровізація всіх сфер суспільного життя й галузей економіки сприяли ряду переваг.

По-перше, у воєнний період, коли безпека стає пріоритетом, віддалена робота забезпечує захист персоналу. Спроможність працювати віддалено дозволяє уникнути потенційних небезпек, пов'язаних із знаходженням працівників у центрі подій чи на територіях, що зазнають впливу конфлікту.

По-друге, забезпечення неперервності бізнес-процесів стає критичним у воєнний період. Онлайн робота дозволяє компаніям зберігати свою функціональність навіть у найскладніших умовах. Вона стає своєрідним страховим полісом для бізнесу, дозволяючи продовжувати роботу та зберігати ефективність у важкі часи.

По-третє, управління кризовими ситуаціями стає більш ефективним завдяки можливості швидкої реакції та координації дій в онлайн середовищі. Віртуальні комунікаційні канали допомагають у негайному обміні інформацією та прийнятті стратегічних рішень, що є ключовим у вирішенні нагальних завдань.

По-четверте, віддалена робота важлива для утримання талановитого персоналу. У воєнний період, коли фізична мобільність обмежена, можливість працювати з будь-якого місця стає привабливою перевагою для висококваліфікованих фахівців.

По-п'яте, онлайн робота сприяє зниженню впливу кризових ситуацій на економіку. Збереження функціональності підприємств у віртуальному просторі допомагає зменшити економічні втрати та сприяє збереженню економічної стабільності.

Протягом перших місяців повномасштабного вторгнення спостерігалось зменшення кількості працівників, які працювали у звичному режимі, а значна частина опитаних людей продовжувала працювати онлайн або лише частково (рис. 1).

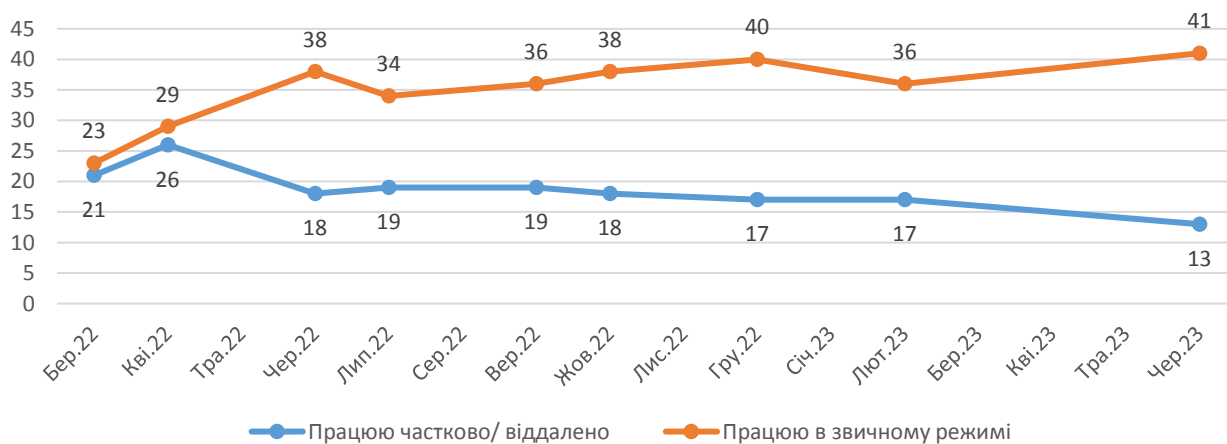


Рисунок 1 – Працевлаштування населення [1]

Починаючи з червня, коли ситуація в Україні частково стабілізувалась і частина територій країни була звільнена, кількість віддалено працюючих працівників зменшилась. Замість цього відбулося зростання числа тих, хто повернувся до звичного режиму роботи. Варто зазначити, що згідно загальнонаціонального опитування, проведеного 1-2 червня 2023 року, найбільша кількість осіб, які працювали частково або віддалено була на сході країни (16%), у центрі – 15% та на півдні країни – 14%, а на заході країни віддалено працювали лише 10% опитаних.

В епоху розвитку цифрових технологій відбуваються трансформації змісту процесу трудової діяльності та характеру праці. Крім того, загострення безпекових чинників стимулює зростання ролі віддаленої роботи, що свідчить про необхідність бути готовим українським працівникам до використання цифрових інструментів та мати необхідні навички [2]. Це може змусити багатьох людей шукати навчання та підвищення кваліфікації в сфері інформаційних технологій та цифрових навичок.

Отже, цифрова міграція дозволяє працівникам, які знаходяться на територіях, що перебувають під окупацією або в прифронтовій зоні, отримувати доступ до можливостей виконання роботи без необхідності переїзду. Вони можуть працювати віддалено, зберігаючи зв'язок з ринками праці в Україні та за кордоном. У такому випадку цифрова міграція відіграє важливу роль, сприяючи збереженню робочої сили та економічній стійкості економіки.

Ця робота виконується частково за підтримки Erasmus+ KA2 Capacity Building Project (CBHE) WORK4CE – Cross-domain competences for healthy and safe work in the 21st century 619034-EPP-1-2020-1-UA-EPPKA2-CBHE-JP.

Література:

1. Двадцять друге загальнонаціональне опитування. настрої та економічне становище населення (1-2 червня 2023). Група Рейтинг. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dvadcyat_druge_zagalnonaconalne_opituvann_y_nastro_ta_ekonom_chne_stanovisch_naselennya_1-2_chervnya.html (дата звернення: 26.10.2023).

Karpenko, A., Zasorina, H., Karpenko, N. (2021). Developing Workforce Skills for Industry 4.0. In: Auer, M.E., Centea, D. (eds) Visions and Concepts for Education 4.0. ICBL 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 1314. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-67209-6_7